

няє: в одних випадках – встановлення на ринках невіправдано високих тарифів на послуги, в інших – відсутність контролю за якістю продукції.

Література

1. Словарь современной экономической теории Макмиллана. – М. : Изд-во ИНФРА – М, 1997. – 608 с.
2. Мала гірнича енциклопедія. – В 3-х т. / за ред. В.С. Білецького. – Донецьк : Вид-во "Донбас", 2004. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uk.wikipedia.org/wiki>
3. Башнянин Г.І. Політична економія : навч. посібн. / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. – К. : Вид-во "Ніка – Центр Ельга", 2000. – 527 с.
4. Єщенко П.С. Економіка для всіх / П.С. Єщенко. – К. : Вид-во "Вища шк.", 2009. – 478 с. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.uk.wikipedia.org/wiki>
5. Цимбалюк Ю.А. Розвиток інфраструктури аграрного ринку в Україні // Збірник наукових праць Уманського НУ садівництва. – Ч. 2. Економіка. – Умагь : Вид-во Уманського НУ садівництва. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.udau.edu.ua/library.php/>.
6. Присяжнюк М.В. Аграрний сектор економіки України (стан і перспективи розвитку) / М.В. Присяжнюк, М.В. Зубець, П.Т. Саблук та ін. / за ред. М.В. Присяжнюка, М.В. Зубця, П.Т. Саблука, В.Я. Месель-Веселяка, М.М. Федорова. – К. : Вид-во ННЦ ІАЕ, 2011. – 1008 с.
7. Роман Корінець. Оптові ринки сільськогосподарської продукції: запитання та відповіді / Корінець Роман, Швецова Людмила // Проект USAID "Реформа у галузі сільського господарства, вдосконалення законодавчо-нормативної бази", Український освітній центр реформ. – К., 2007. – 91 с.

Копытко О.В. Инфраструктурное обеспечение оптовых рынков сельскохозяйственной продукции

Рассмотрена необходимость формирования действенной инфраструктуры оптовых рынков сельскохозяйственной продукции как основы, на которой строится движение товаров, главной из которых является оптовая торговля, а инструментом управления товарными потоками – логистика. Создание эффективно действующей инфраструктуры обеспечит производителям достаточный уровень рентабельности, возможность получения необходимой информации о рыночной конъюнктуре, позволит им непосредственно участвовать в совершенствовании структуры хозяйствования. Доказано, что эффективность функционирования аграрной экономики напрямую зависит от инфраструктуры оптовых рынков, что должно обеспечить оптимальное сочетание интересов продавцов и покупателей, поскольку сама оптовая торговля является тем звеном, обеспечивающим самым обменом интересы производства и потребления и делает возможным производителям выгодно продать произведенную продукцию.

Ключевые слова: инфраструктура оптовых рынков, сельскохозяйственная продукция, аграрные рынки, оптовая торговля, логистические цепи.

Копытко О.В. Infrastructure providing of wholesale markets of agricultural products

The necessity of the effective infrastructure formation of wholesale markets of agricultural products, as a basis on which the movement of goods is built, the foundation is the wholesale trade, and the management instrument of commodity current is logistics. Creation an effectively working infrastructure will provide producers with sufficient level of profitability, with the opportunity to obtain the necessary information about the market conjuncture, will allow them to participate directly in improving of the management structure. It is proved that the effectiveness of the agrarian economy function depends on the infrastructure of the wholesale markets, which should provide the optimum combination sellers' and buyers' interests as wholesale is the link that provides with the exchange the interests in production and consumption and makes it possible for producers to sell profitable produced products.

Keywords: infrastructure of the wholesale markets, agricultural products, the agricultural markets, wholesale trade, logistic chains.

УДК 338.2

Доц. Ю.М. Кушнірчук, канд. екон. наук – Львівський ДУВС

РЕАЛІЗАЦІЯ ФІСКАЛЬНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПОДАТКІВ НА ЕКОНОМІЧНІ РЕСУРСИ З МЕТОЮ ЗМІЦНЕННЯ БЮДЖЕТНОЇ БЕЗПЕКИ

Проаналізовано роль податків на економічні ресурси у формуванні доходів місцевих бюджетів різних рівнів. Здійснено розмежування індикаторів бюджетної безпеки державного та локального рівнів управління. Проведено оцінку взаємозв'язку між соціокультурними видами та основним джерелом їх фінансування податками на економічні ресурси. Розраховано інтегральний показник рівня бюджетної безпеки України. Окреслено перспективні напрями реструктуризації доходів місцевих бюджетів у контексті зміцнення бюджетної безпеки.

Ключові слова: бюджетна безпека, податки на економічні ресурси, індикатори бюджетної безпеки, інтегральний показник бюджетної безпеки.

Вступ. Нині продовжуються кризові явища в економіці України, які супроводжуються низкою негативних аспектів, зокрема: скороченням інвестицій, дефіцитом платіжного балансу, зниженням обсягів кредитування, інфляційними процесами та пов'язаними з цим знеціненням доходів населення, вивезенням капіталу, знеціненням сукупних активів тощо.

Для зменшення гостроти наслідків впливу фінансової кризи невідкладне значення має проведення зваженої макроекономічної політики, зокрема її бюджетно-податкової компоненти.

Постановка завдання, мета дослідження. Бюджетно-податкова політика є інструментом активного впливу на фінансову, а отже і економічну безпеку держави, регіонів та суб'єктів господарювання. Податки, збори та інші обов'язкові платежі, зокрема податки на економічні ресурси, як джерело акумуляції коштів до бюджетів різних рівнів, опосередковують процес перерозподілу створюваного у суспільстві національного продукту через бюджет. Отже, важливим напрямом дослідження податків на економічні ресурси є вивчення та оцінювання їхньої ролі в системі інструментів зміцнення бюджетної безпеки як елемента фінансової компоненти економічної безпеки держави.

Виклад основного матеріалу. Бюджетна безпека держави залежить від багатьох чинників, основними з яких потрібно вважати – бюджетний устрій в країні та бюджетний процес. Через бюджетний механізм здійснюється вплив на інші сфери економічної безпеки, зокрема фінансову та соціальну.

Барановський О. пропонує таке визначення бюджетної безпеки: "стан забезпечення платоспроможності (рівень бюджетного потенціалу) держави щодо виконання нею своїх функцій з урахуванням балансу доходів і витраток державного і місцевих бюджетів та доцільності, законності й ефективності використання бюджетних коштів на всіх рівнях" [1, с. 206]. Отже, у цьому визначенні узагальнено всі рівні бюджетної безпеки – державний, регіональний і рівень територіальної громади.

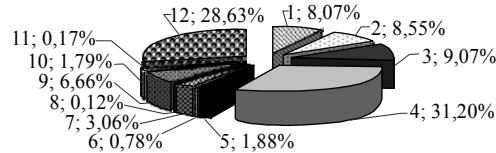
З цих позицій доцільно досліджувати бюджетну безпеку держави та локальну бюджетну безпеку відповідно до бюджетного устрою держави. Саме тому потрібно розрізняти індикатори різних рівнів бюджетної безпеки. На підставі джерел [2-5] пропонуємо розмежування індикаторів бюджетної безпеки відповідно до її рівнів (табл. 1).

Табл. 1. Індикатори бюджетної безпеки

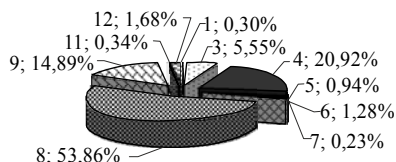
Рівень бюджетної безпеки		Індикатори бюджетної безпеки
Державний		Рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет, відношення дефіциту державного бюджету до ВВП, частка покриття дефіциту державного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень, частка надходжень від емісії НБУ в доходах державного бюджету, відношення трансфертів з державного бюджету до ВВП, частка доходів та витрат державного бюджету у зведеному, частка доходів витрат місцевих бюджетів у зведеному.
Локальний	Регіональний	Відношення доходів місцевого бюджету до регіонального ВВП, частка доходів місцевих бюджетів, що покривається власними джерелами надходжень, частка трансфертів місцевого бюджету до загальних в Україні, питома вага трансфертів у доходах місцевого бюджету.
	Територіальної громади	Частка доходів бюджету територіальної громади, що покривається власними джерелами надходжень; частка трансфертів бюджету територіальної громади до загальних в Україні; питома вага трансфертів у доходах бюджету територіальної громади.

Процес зростання незалежності та самостійності регіонів стає об'єктивним явищем в умовах становлення ринкової економіки та сприяє підвищенню самостійності в управлінні фінансовою стратегією на рівні регіонів. Структуру власних видатків бюджетів місцевого самоврядування України у 2010 р. наведено на рис. 1.

Структура власних видатків бюджетів місцевого самоврядування в Україні

Структура власних видатків обласного бюджету Львівської області

Структура власних видатків міського бюджету м. Львова

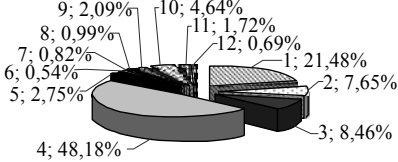

Рис. 1. Структура власних видатків бюджетів місцевого самоврядування в Україні у 2010 р.: 1 – місцева пожежна охорона; 2 – позашикільна освіта; 3 – соціальний захист та соціальне забезпечення; 4 – місцеві програми розвитку житлово-комунального господарства та благоустрою населених пунктів; 5 – культурно-мистецькі програми місцевого значення; 6 – програми підтримки кінематографії та засобів масової інформації місцевого значення; 7 – місцеві програми з розвитку фізичної культури і спорту; 8 – типове проектування, реставрація та охорона пам'яток архітектури місцевого значення; 9 – транспорт, дорожнє господарство; 10 – обслуговування боргу органів місцевого самоврядування; 11 – програми природоохоронних заходів місцевого значення; 12 – інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю

Проведені розрахунки (рис. 1) свідчать про істотну соціальну спрямованість власних видатків місцевих бюджетів. Так, частка видатків бюджету м. Львова на соціальний захист і соціально-культурні програми місцевого значення у 2010 р. становила 50,5 %. Вагомими були частки видатків на благоустрій та житлово-комунальне господарство (7,2 %), а також транспорт, дорожнє господарство (6,2 %). Водночас незначним було фінансування програм підтримки кінематографії (0,8 %) та культурно-мистецьких програм місцевого значення (1,9 %).

Отже, з бюджетів місцевого самоврядування фінансується переважно надання суспільних послуг у галузі житлово-комунального господарства, культури та мистецтва, транспорту, дорожнього господарства, соціального захисту та забезпечення. Місцеві органи влади зобов'язані дотримуватись соціальних гарантій населенню, закріплених Конституцією, та фінансувати соціальні видатки на належному рівні. Зменшити їхній обсяг неможливо, адже вони гарантовані законодавчо, а отже, необхідно вишукувати додаткові джерела їхнього фінансування. Це означає, що для локальної бюджетної безпеки великого значення набуває формування матеріально-фінансової бази місцевого самоврядування, зокрема за рахунок податків на економічні ресурси.

Проблему нестачі фінансових ресурсів територіальних громад та нестабільності їхніх дохідних джерел досліджували О. Василик [8], О. Гончаренко [9], О. Гушта [10], В. Заяць [11], Н. Задерка [12], О. Кириленко [13], Ц. Огонь [14], К. Павлюк [15], С. Слухай [16] та ін. Проте вплив власне податків на економічні ресурси на бюджетну безпеку комплексно не досліджено. Саме тому серед індикаторів бюджетної безпеки регіону ми виокремили індикатор, який відображає частку доходів місцевих бюджетів, що забезпечуються власними надходженнями.

Як видно з рис. 2, загалом в Україні значення індикатора частки доходів місцевих бюджетів, що формується за рахунок власних надходжень, змінювалося у 2005-2010 рр. від 18 % до 15,5 % і простежується тенденція до його зниження, на рівні області цей показник взагалі є дуже малим (6,3 % у 2005 р. та 2,0 % у 2010 р), що зумовлено адекватним перерозподілом повноважень між різними рівнями місцевої влади та управління.

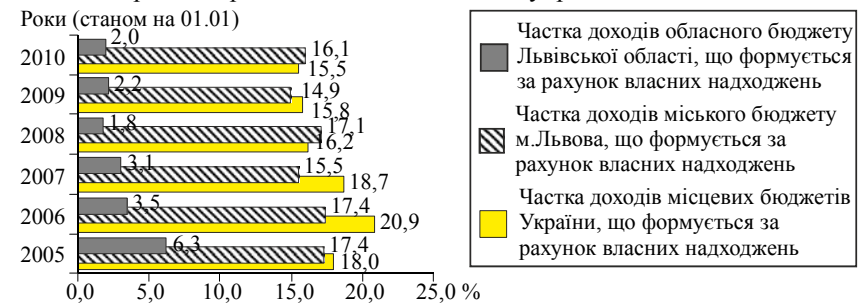

Рис. 2. Динаміка частки доходів місцевих бюджетів України, обласного бюджету Львівської області, міського бюджету м. Львова, що покривалась власними надходженнями у 2005-2010 рр. (розрахував автор на основі даних [6])

Найважливішу роль у доходах місцевих бюджетів відіграють податкові надходження, зокрема податки на економічні ресурси. Частка цих обов'язкових платежів у податковій надходження місцевих бюджетів країн із соціально орієнтованою економікою становить від 10 до 100 % податкових надходжень місцевих бюджетів.

Для прикладу, у США – понад 45 % власних доходів бюджетів місцевого самоврядування або більше ніж 70 % податкових надходжень місцевих бюджетів; в Іспанії – понад 20 % власних доходів або 30 % податкових надходжень місцевих бюджетів; у Франції – понад 25 % власних доходів або 35 % податкових надходжень до місцевих бюджетів [8, с. 129]. Тобто у країнах з розвинутою ринковою економікою за рахунок податків на економічні ресурси формується від 20 % до 100 % власних доходів місцевих бюджетів.

Отже, податки на економічні ресурси є характерними фіскальними інструментами зміцнення локальної бюджетної безпеки у розвинутих західних країнах. Крім того, зазначені податкові надходження відіграють помітну роль у формуванні загального та спеціального фондів місцевих бюджетів України (табл. 2).

Табл. 2. Динаміка частки податків на економічні ресурси у доходах бюджетів України у 2004-2010 рр., %

Показники	Роки (станом на 01.01)						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Частка податків на економічні ресурси у доходах Державного бюджету України	25,1	31,5	31,7	29,5	26,5	27,2	26,3
Частка податків на економічні ресурси у доходах місцевих бюджетів України	57,5	53,9	46,1	43,8	40,7	41,6	43,1
Частка податків на економічні ресурси у доходах обласного бюджету Львівської області	46,4	46,0	40,6	31,7	28,5	34,9	33,6
Частка податків на економічні ресурси у доходах міського бюджету м. Львова	72,2	67,8	48,4	51,1	72,2	67,8	48,4

Джерело: розрахував автор на основі даних [6].

Як свідчать дані табл. 2, фіскальна роль податків на економічні ресурси є доволі помітним джерелом формування повноважень держави на всіх рівнях бюджетної системи. Частка податків на економічні ресурси у доходах Державного бюджету України зросла за досліджуваний період від 25,1 % у 2004 р. до 26,3 % у 2010 р. У доходах місцевих бюджетів частка цих податкових платежів теж залишається досить вагомою, проте простежується тенденція до зменшення їхнього фіскального значення від 57,5 % у 2005 р. до 43,1 % у 2010 р. Загалом у 2010 р. податки на економічні ресурси становили 33,6 % доходів бюджету Львівської області та 48,4 % доходів міського бюджету м. Львова.

Негативним наслідком бюджетно-фінансової децентралізації в Україні є те, що залишається високою питома вага міжбюджетних трансфертів. Нині структура доходів місцевих бюджетів свідчить про зростання частки офіційних міжбюджетних трансфертів, а отже, і зменшення фіскального значення податкових надходжень і, зокрема, податків на економічні ресурси (табл. 3).

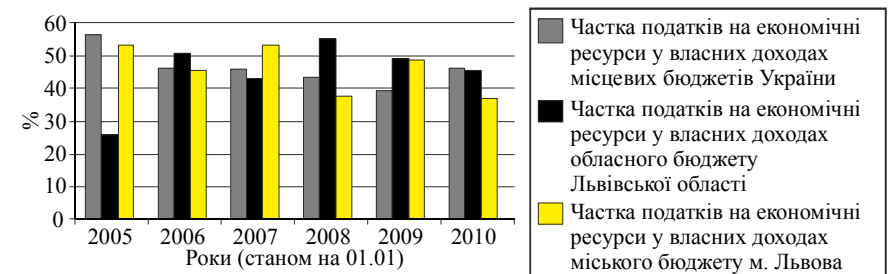
Табл. 3. Динаміка частки міжбюджетних трансфертів у доходах бюджетів України у 2004-2010 рр., %

Показники	Роки (станом на 01.01)						
	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Частка офіційних трансфертів у доходах Державного бюджету України	6,5	4,3	2,3	1,4	1,2	2,6	3,3
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів України	31,2	34,2	42,5	43,5	47,5	45,5	39,0
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах бюджету Львівської області	44,6	45,5	49,1	59,8	63,8	55,4	58,0
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах бюджету м. Львова	18,8	18,7	36,4	30,8	25,5	22,2	18,8

Джерело: розрахував автор на основі даних [6].

З табл. 3 видно, що переважна більшість місцевих бюджетів України є дотаційними. Крім того, від 2004 р. до 2008 р. зросла їхня фінансова залежність від коштів, наданих із державного бюджету. Щоправда, вже у 2009 р. зазначена негативна тенденція дещо послабилась. Особливо помітно її було в бюджетах місцевого самоврядування, проте це не свідчить про підвищення їхньої бюджетної спроможності, а є лише наслідком змін у пріоритетах використання коштів зведеного бюджету.

Досвід європейських держав свідчить, що найефективнішим механізмом розвитку територій є створення правових засад для реального використання внутрішнього потенціалу регіонів. Таким перспективним ресурсом для фінансування видатків місцевих бюджетів на виконання власних повноважень можуть стати податки на економічні ресурси (рис. 3).

Рис. 3. Динаміка частки податків на економічні ресурси у власних доходах місцевих бюджетів України, обласного бюджету Львівської області, міського бюджету м. Львова у 2005-2010 рр. (розрахував автор на основі даних [6])

З рис. 3 можна зробити висновок, що податки на економічні ресурси становлять значну частку власних доходів місцевих бюджетів. Так, частка податків на економічні ресурси в доходах місцевих бюджетів України змінювалось у межах 39,3-56,6 %, частка податків на економічні ресурси у власних доходах бюджету Львівської області – 26,1-55,2 %, а у власних доходах бюджету м. Львова податки на економічні ресурси становили від 36,5 % до 53,1 %. Тому, на нашу думку, перелік індикаторів бюджетної безпеки доцільно доповнити показником, що відображає частку власних доходів місцевих бюджетів, які формуються за рахунок податків на економічні ресурси.

Для оцінювання рівня бюджетної безпеки застосовується інтегральний показник. В інтегральному оцінюванні бюджетної безпеки виокремлюють такі етапи:

- 1) формування множини індикаторів;
- 2) визначення репрезентативних індикаторів;
- 2) розрахунок характеристичних (оптимальних) значень індикаторів;
- 3) нормалізація індикаторів;
- 4) визначення вагових коефіцієнтів;
- 5) розрахунок інтегрального індексу [2].

Проаналізувавши статистичні дані, сформовано множину індикаторів, репрезентативні серед яких визначено за допомогою кластерного аналізу.

Відповідно, як репрезентативні показники виокремлено: рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет; відношення дефіциту державного бюджету до ВВП; частка покриття дефіциту державного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень; відношення дефіциту (профіциту) торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі; частку податків на економічні ресурси у власних доходах місцевих бюджетів.

Оптимальні значення перших чотирьох показників обчислено за методикою розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженої Міністерством економіки України: не більше за 30 %; не більше ніж 3 %; не більше за 30 % та не більше за 5 % відповідно [2]. Для знаходження порогового значення індикатора частки податків на економічні ресурси у власних доходах місцевих бюджетів у роботі використано метод часткових похідних. Для цього побудовано регресійні залежності між обсягами соціокультурних видатків (y), динамікою власних доходів місцевих бюджетів (x_1) та часткою податків на економічні ресурси у власних доходах (x_2), які є джерелом фінансування цих видатків (1), (2).

$$y = -5702,22 + 4,62x_1 \quad (1)$$

$$p=0,039; R^2=0,93$$

$$x_1 = 140280,02 - 4841,61x_2 + 43,43x_2^2 \quad (2)$$

$$p=0,021; R^2=0,78$$

Підставивши друге рівняння у перше, отримуємо залежність між динамікою соціокультурних видатків та часткою податків на економічні ресурси у доходах місцевих бюджетів, що спрямовуються на їх фінансування (3).

$$y = 642335,27 - 22366,29x_2 + 200,62x_2^2. \quad (3)$$

Із цього рівняння візьмемо похідну по X_2 та отримаємо:

$$y' = -22366,29 + 401,24x_2. \quad (4)$$

Прирівнявши функцію до 0 ($y'=0$), отримуємо значення $x_2=55,74$, яке буде точкою екстремуму. В разі переходу через цю точку знак похідної змінюється з "–" на "+", тому це точка локального мінімуму. Отже, встановлено, що питома вага податків на економічні ресурси у власних доходах місцевих бюджетів повинна становити не менше ніж 55,74 % для фінансування соціокультурних видатків на мінімально необхідному рівні.

Нормалізація індикаторів відбувається як зіставлення фактичних та порогових значень показників.

Для визначення вагових коефіцієнтів використано модель головних компонент пакету прикладних програм Statistica.ru, який показав такі значення: рівень перерозподілу ВВП через зведений бюджет – 0,2073; відношення дефіциту державного бюджету до ВВП – 0,1634; частка покриття дефіциту державного бюджету за рахунок зовнішніх запозичень – 0,2353; відношення дефіциту (профіциту) торговельного балансу до загального обсягу зовнішньої торгівлі – 0,1421 та частка податків на економічні ресурси у власних доходах місцевих бюджетів – 0,2520.

Виконане оцінювання бюджетної безпеки України показує, що рівень її інтегрального значення є низький (рис. 4). Так, це значення зменшилось від 0,59 до 0,57 на початок 2010 р., що свідчить про недостатню виваженість бюджетної політики.

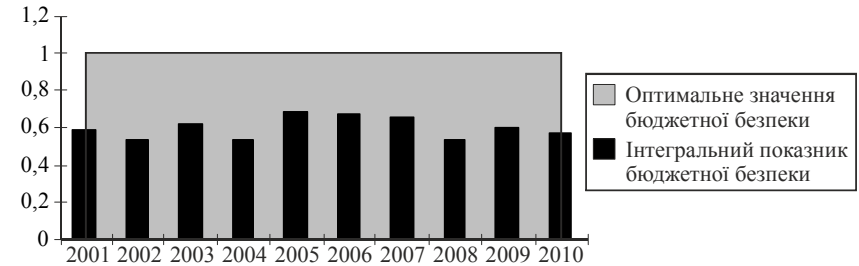

Рис. 4. Динаміка інтегрального показника рівня бюджетної безпеки України у 2001-2010 рр. (розрахував автор на основі даних [6])

Ваговий коефіцієнт частки податків на економічні ресурси у власних доходах місцевих бюджетів становить 0,2520, що відображає істотний вплив цього індикатора на рівень бюджетної безпеки. Отже, перспективним є реформування оподаткування економічних ресурсів, мета якого – підвищити рівень бюджетної безпеки України.

Висновки. Сьогодні для того, щоб місцеві органи влади реально виконували свої функції та вирішували питання, пов'язані з фінансовою стратегією розвитку регіонів, треба розширювати фінансову базу доходів територіальних громад, зокрема необхідними заходами є:

- 1) переважання активних форм мобілізації доходів над пасивними шляхом збільшення частки податкових надходжень у структурі доходів бюджету;
- 2) удосконалення механізмів сплати основних податків, зокрема земельного (з доходів фізичних осіб) для збільшення обсягів бюджетних надходжень;
- 3) реформування місцевого оподаткування шляхом запровадження податку на нерухомість;
- 4) збільшення інвестиційних форм видатків, зокрема зростання обсягів фінансування заходів для проведення фінальної частини чемпіонату Європи з футболу у 2012 р.;
- 5) підвищення ефективності політики фінансового вирівнювання, оскільки:

- нерациональні бюджетні трансферти негативно впливають на обсяги економічного зростання;
- перерозподіл бюджетних потоків дестимулює зростання доходів як платниками податків, такі розпорядниками трансфертів;
- сумарні вигоди отримувачів трансфертів можуть істотно скорочуватись внаслідок боротьби за трансферти.

Література

1. Барановський О.І. Фінансова безпека : монографія / О.І. Барановський / Ін-т економічного прогнозування. – К. : Вид-во "Фенікс", 1999. – 338 с.
2. Міністерство економіки України. Наказ. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України: від 02.03.2007 р., № 60 / Міністерство економіки України. – (Офіційний веб-сайт міністерства економіки України). [Електронний ресурс]. – Доступний з http://www.me.gov.ua/control/publish/article?art_id=97980. – (Законодавча база).
3. Ананьев О.М. Теоретико-методологічні аспекти управління економічною безпекою підприємства: інформаційно-логістичний підхід / О.М. Ананьев, Б.М. Мізюк // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : зб. наук. праць. – Львів : РВВ ЛДУВС. – 2009. – № 1. – С. 323–334.
4. Кушнірчук Ю.М. Функціональне призначення податків на власність в ринковій економіці / Ю.М. Кушнірчук // Стан і проблеми оподаткування в умовах світової фінансової кризи : матер. IX Міжнар. наук.-практ. конф. – Донецьк : Вид-во ДонНУЕТ ім. Михайла Туган-Брановського, 2009. – С. 425–427.
5. Меламед М. Валовий внутрішній продукт України та його податковий потенціал / М. Меламед // Вісник Національного банку України : журнал. – 2005. – № 5. – С. 24–33.
6. Комітет Верховної Ради з питань бюджету. – (Офіційний сайт Комітету Верховної Ради з питань бюджету). [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.budget.rada.gov.ua/kombjudjet/uk/docscatalog/list? curDir=45096>.
7. Моніторинг стану виконання місцевих бюджетів Львівської області у 2008 році : таблиці і графіки / відпов. за вип. П. Лозинський. – Львів : Вид-во ПАІС, 2009. – 236 с.
8. Василюк О.Д. Державні фінанси України : підручник / О.Д. Василюк, К.В. Павлюк / Мін. освіти і науки України, НУ ім. Т.Г. Шевченка. – К. : Вид-во ЦНД, 2003. – 606 с.
9. Слухай С.В. Удосконалення формування доходів місцевих бюджетів в Україні / С.В. Слухай, О.В. Гончаренко // Фінанси України : журнал. – 2007. – № 8. – С. 63–69.
10. Гушта О.В. Шляхи зміцнення бюджетів органів місцевого самоврядування / О.В. Гушта // Фінанси України : журнал. – 2000. – № 2. – С. 69–73.
11. Заяць В.М. Роль платежів за землю у формуванні місцевих бюджетів / В.М. Заяць // Фінанси України : журнал. – 2006. – № 10. – С. 32–39.
12. Слухай С.В. Формування доходів місцевих бюджетів у контексті трансформації податкової системи / С.В. Слухай, Н.Я. Задерка // Фінанси України : журнал. – 2006. – № 5. – С. 12–20.
13. Кириленко О.П. Фінансова незалежність місцевого самоврядування / О.П. Кириленко // Фінанси України : журнал. – 2001. – № 1. – С. 34–42.
14. Огонь Ц.Г. Доходи місцевих бюджетів та напрями їх реструктуризації / Ц.Г. Огонь // Фінанси України : журнал. – 2006. – № 1. – С. 3–11.
15. Павлюк К.В. Формування доходів місцевих бюджетів / К.В. Павлюк // Фінанси України : журнал. – 2006. – № 4. – С. 24–30.
16. Слухай С.В. Зарубіжний досвід організації місцевих фінансів / С.В. Слухай, О.В. Гончаренко // Фінанси України : журнал. – 2006. – № 7. – С. 12–20.
17. Статистичний щорічник України за 2008 рік / Держкомстат України / за ред. О.Г. Осауленко. – К. : Вид-во "Консультант", 2009. – 570 с.

Кушнірчук Ю.М. Реализация фискального потенциала налогов на экономические ресурсы в целях укрепления бюджетной безопасности

Проанализирована роль налогов на экономические ресурсы в формировании доходов местных бюджетов разных уровней. Осуществлено разграничение индикаторов бюджетной безопасности государственного и локального уровней управления. Произведена оценка взаимосвязи между социокультурными расходами и основным

источником их финансирования налогами на экономические ресурсы. Рассчитан интегральный показатель уровня бюджетной безопасности Украины. Очерчены перспективные направления реструктуризации доходов местных бюджетов в контексте укрепления бюджетной безопасности.

Ключевые слова: бюджетная безопасность, налоги на экономические ресурсы, индикаторы бюджетной безопасности, интегральный показатель бюджетной безопасности.

Kushnirchuk Yu.M. Fiscal potential of tax on economic resources in strengthen budget security

The role of taxes on economic resources in the formation of local budgets on different levels was analyzed. The separation of fiscal security indicators on the state and local levels was done. An assessment of the relationship between socio-cultural expends and the tax on economic resources as the main source of their financing was provided. The integral indicator of the fiscal security level in Ukraine was calculated. The perspectives of the restructuring of local budgets in the context of strengthening the fiscal security were outlined.

Keywords: fiscal security, taxes on economic resources, indicators of fiscal security, an integral indicator of fiscal security.

УДК 338.432:330.341.1 Ст. наук. співроб. О.В. Мазуренко, канд. екон. наук – Національний науковий центр "Інститут аграрної економіки"

СПЕЦИФІКА, УМОВИ ТА ФАКТОРИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ

Розглянуто специфіку, умови та фактори інноваційного розвитку вітчизняного агропромислового комплексу. Запропоновано напрями інноваційного розвитку галузей рослинництва та тваринництва.

Ключові слова: інноваційний розвиток, інноваційна інфраструктура, агропромисловий комплекс, сільське господарство, рослинництво, тваринництво.

Постановка проблеми. Рівень продовольчого забезпечення населення, стан національної безпеки та економіки країни залежать від ефективного функціонування аграрного виробництва як найважливішої сфери господарського комплексу.

Нині агропромисловий комплекс знаходиться у складному фінансово-економічному стані. У сільськогосподарській галузі надто багато збиткових підприємств, висока собівартість і низька конкурентоспроможність виробленої ними продукції не можуть забезпечити їм рентабельну діяльність та отримання достатнього прибутку, високий коефіцієнт зносу основних засобів, спостерігають нестачу обігових коштів, відсутні можливості технологічного оновлення виробничих потужностей тощо. Все це зумовлює необхідність вживання заходів, спрямованих на підвищення стійкості розвитку галузей вітчизняного агропромислового комплексу і виходу їх із кризового стану.

Як свідчить світовий досвід, найбільш дієвим і ефективним засобом вирішення існуючих проблем в АПК є широке застосування інновацій. В основі його переходу на інноваційний шлях розвитку лежить комплексний підхід до процесу управління галузями з використанням новітніх досягнень аграрної науки і формуванням у країні сучасної інноваційної інфраструктури. Інноваційний тип розвитку аграрної економіки значною мірою пов'язаний з науково-технічною політикою, формуванням інноваційного механізму.